

Knowledge
Research
Education
Conference
2017

KRECon 2017

Mladá věda ještě žije!

KRECon 2017 je konference určená **pro doktorandy** a ostatní vědecké pracovníky. **Přináší praktické rady** (grantová politika, financování, příležitosti), **možnost sdílet své zkušenosti** a v neposlední řadě **možnost vyjádřit se a přispět k prosazení změn týkajících se podmínek doktorského studia** a práce začínajících výzkumných pracovníků. Tento impuls je přirozeným vyústěním dlouhodobě rostoucího napětí, které vychází z frustrace ze současného stavu „mladé české vědy“.

Jedním ze základních pilířů celého systému výzkumu a vývoje jsou začínající vědeckí pracovníci, především studenti doktorského studia. V České republice však chybí ucelená vize jejich povinností, práv a postavení v rámci vědeckých institucí a vědecké komunity.

Za léta praxe vznikla změť překážek, mnohdy protikladných nároků a v nejhorších případech nedůstojného zacházení. Skloubit **studijní povinnosti**, rozvoj kariéry a osobní život se tak stává čím dál tím těžším.

Výsledkem konference má být jasný postoj a soubor doporučení a upozornění, který bude sloužit jako podklad pro dialog s významnými aktéry v oblasti výzkumu, zástupci státní správy a také s politiky.

Konference je určena pro: uchazeče, studenty a absolventy doktorského studia

V rámci konference proběhnou **3 pracovní skupiny**, jejichž úkolem bude zformulovat postoj a požadavky doktorandů spojené s následujícími tématy:

- kvalita doktorských studijních programů a uplatnění jejich absolventů
- status doktorandů a začínajících vědeckých pracovníků a finanční ohodnocení jejich práce
- mezinárodní, oborová a mezisektorová mobilita doktorandů a začínajících vědeckých pracovníků

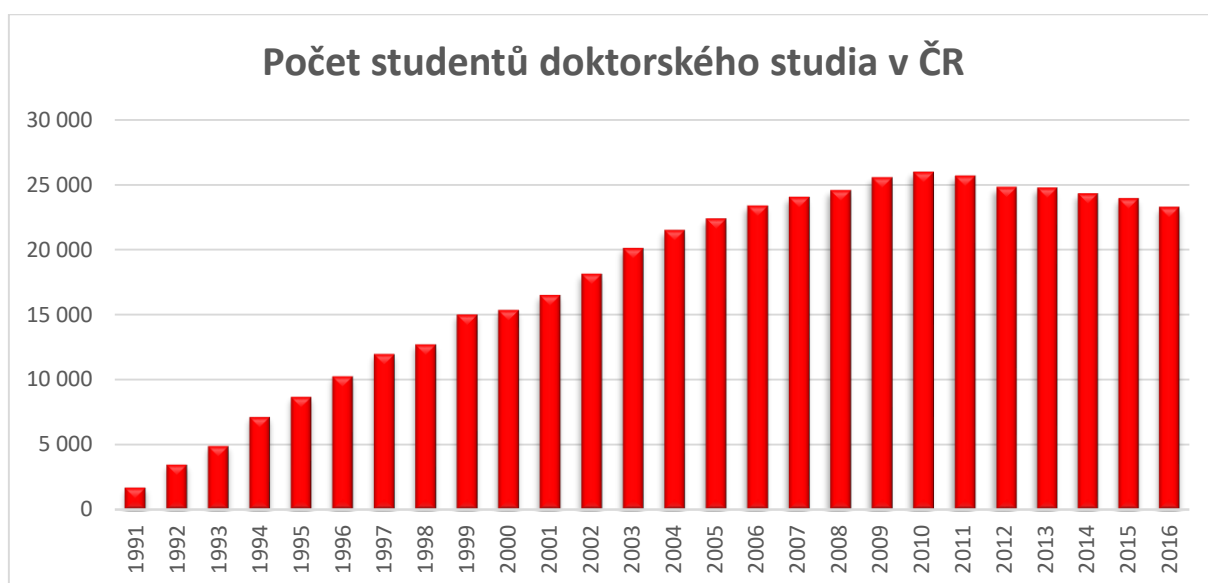
Co může pro zlepšení doktorského studia udělat:

- Samotný doktorand?
- Školitel?
- Daná instituce?
- Politici/vláda, MŠMT, NAU, grantové agentury atd.?

Kvalita doktorských studijních programů a uplatnění jejich absolventů

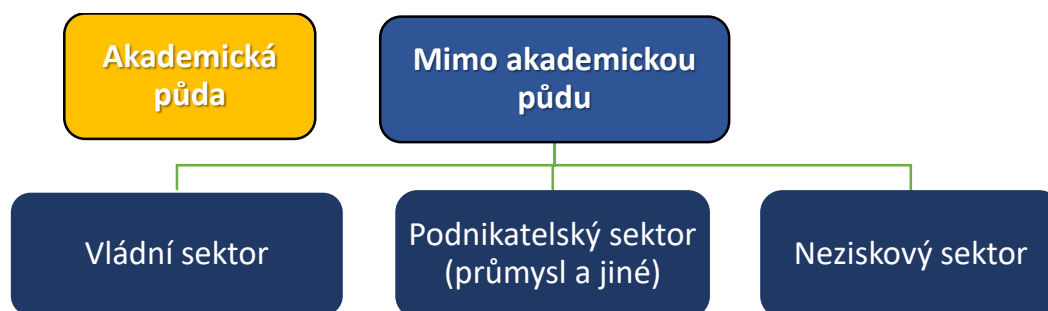
Počet studentů doktorských programů se v minulých letech kontinuálně zvyšoval. Počty absolventů doktorských programů výrazně převyšují počty volných pracovních míst v akademické sféře. Většina čerstvých držitelů titulu PhD proto bude hledat pracovní uplatnění mimo akademickou sféru. Zároveň v s rychlými společenskými změnami a zaváděním nových technologií je třeba, aby doktorské programy připravovaly nejen na vědeckou kariéru, ale také pro mnohé neakademické profese, které vyžadují specifické schopnosti a kompetence absolventů, přenositelné z akademické sféry dál do veřejného a soukromého sektoru.

Zdroj: [MŠMT ČR, Monitorovací ukazovatele \(2017\)](#)

V zahraničí je situace obdobná. Méně než 30 % absolventů doktorského studia v Evropě pracuje ve výzkumu nebo na pozicích spjatých s výzkumnou a vývojovou činností. Cílem doktorského studia v dnešní době by proto měla být příprava absolventa na mnohem širší pracovní uplatnění. ([EURODOC Newsletter, 2017](#))

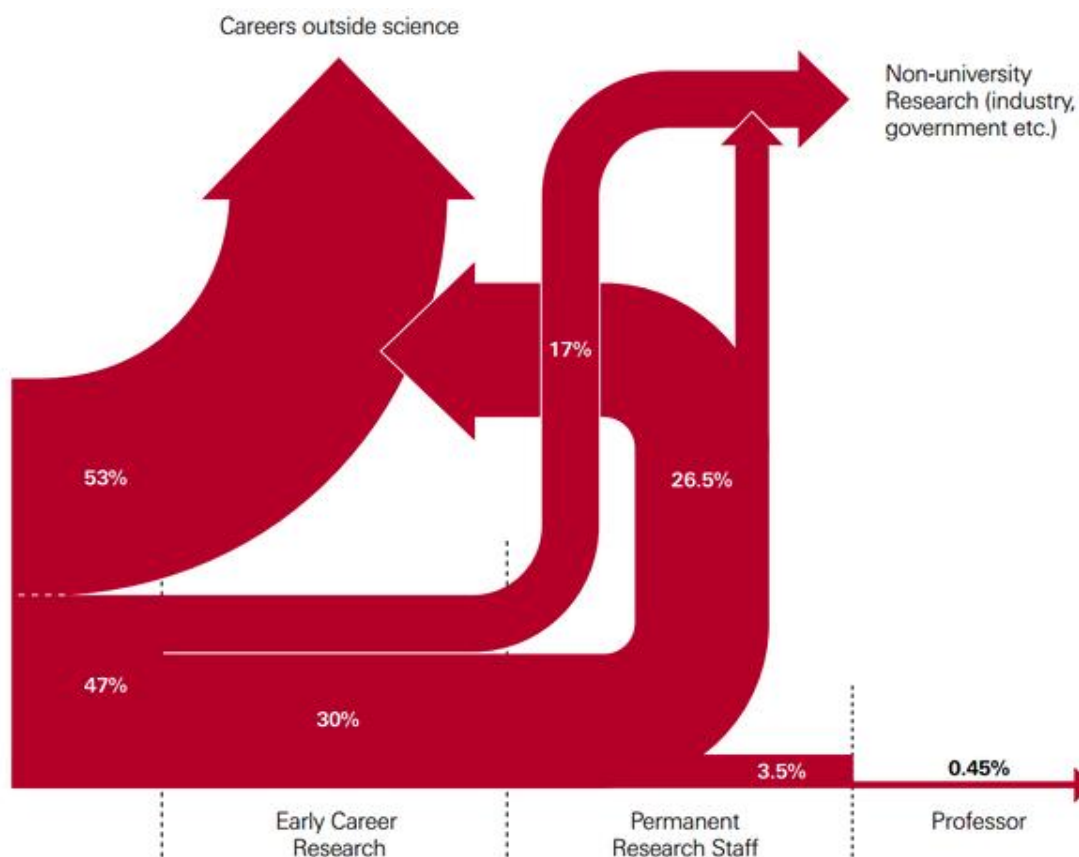
Uplatnitelnost držitelů titulu PhD

Knowledge
Research
Education
Conference
2017

Kariérní dráhy po doktorském studiu

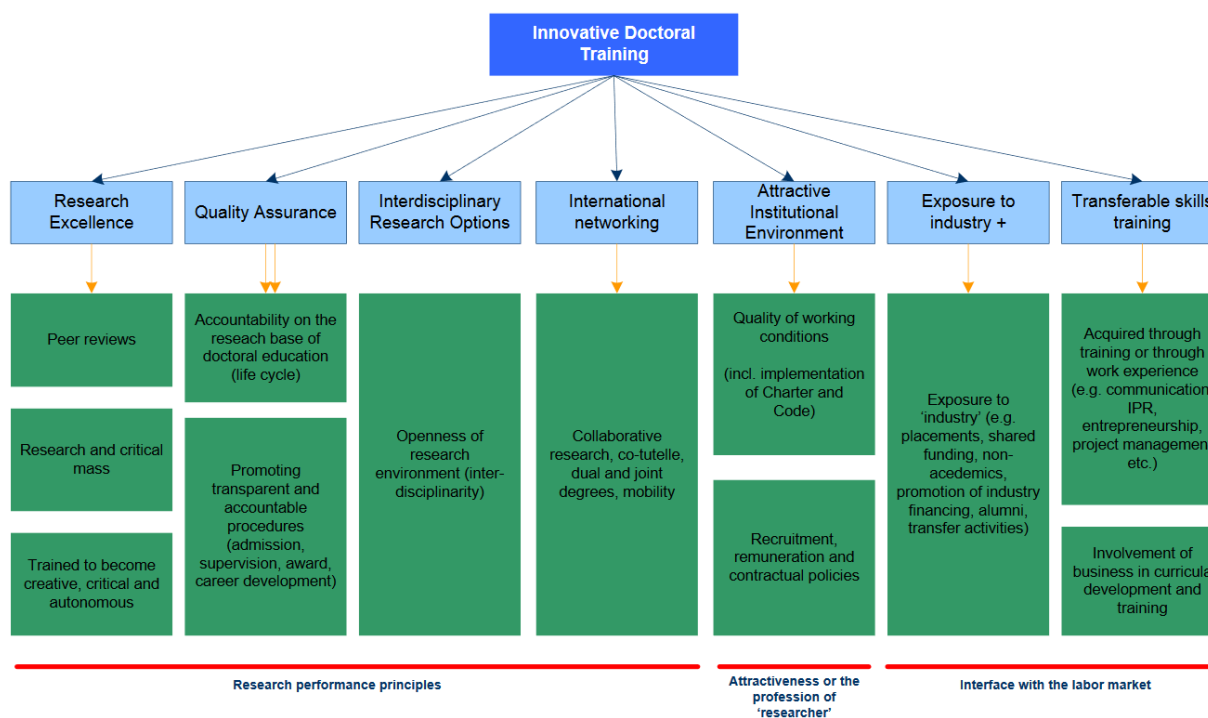

Zdroj: [The Royal Society, The Scientific Century: securing our future prosperity, 2010.](#)

7 Principů inovativního doktorského vzdělávání

([Doporučení Evropské komise, 2011](#))

- 1) **Excelentní věda** (Research Excellence)
- 2) **Atraktivní institucionální prostředí** (Attractive Institutional Environment)
- 3) **Podpora interdisciplinarity** (Interdisciplinary Research Options)
- 4) **Přesah do průmyslu a dalších relevantních sektorů** (Exposure to industry and other relevant employment sectors)
- 5) **Mezinárodní propojení** (International networking)
- 6) **Podpora přenositelných dovedností** (Transferable skills training)
- 7) **Zajištění kvality** (Quality Assurance)

Klíčové evropské dokumenty ohledně doktorského studia:

[The Salzburg I Principles](#) (2005, EUA)

[The Salzburg II Principles](#) (2010, EUA)

[Innovative Principles for Doctoral Training](#) (2011, EC)

[Exploration of the implementation of the Principles for Innovative Doctoral Training in Europe](#) (2013, EC)

[Taking Salzburg Forward](#) (2016, EAU)

[LERU's Advice Paper](#) (2016, LERU)

Knowledge
Research
Education
Conference
2017

Status doktorandů a mladých vědeckých pracovníků a finanční ohodnocení jejich práce

Doktorandi jsou podle zákona o vysokých školách Studenti doktorského studia, jakožto 3. cyklu vysokoškolského vzdělávání. Nicméně náplní doktorského studia není navštěvování výuky, jako je tomu v bakalářském a magisterském stupni. Předmětem doktorského studia je individuální vědecká a tvůrčí činnost a často i pedagogická činnost. To znamená, že doktorandi jsou sice ze zákona studenti, ale zároveň vědeckými pracovníky na začátku své kariéry.

Mezinárodní dokumenty se shodují, že k doktorandům by mělo být přistupováno jako k začínajícím vědeckým pracovníkům, nehledě na to, jaký mají legislativní status.

Evropská charta pro výzkumné pracovníky a Kodex chování pro přijímání výzkumných pracovníků ([Charta a Kodex](#)) vydané Evropskou komisí v roce 2005, uvádí v kapitole Uznávání profese, že:

„Všichni výzkumní pracovníci, kteří se věnují výzkumnému povolání, by měli být uznáváni jako příslušníci profesní skupiny a mělo by se s nimi odpovídajícím způsobem jednat. Mělo by tomu tak být již na začátku jejich kariéry, zejména na postgraduální úrovni, a dále pak na všech stupních bez ohledu na jejich zařazení na národní úrovni (např. zaměstnanec, postgraduální student, stipendista s doktorským titulem, úředník).“

Dále v kapitole Financování a mzda:

“Zaměstnavatelé a/nebo investoři by měli zajistit, aby výzkumným pracovníkům byly poskytnuty slušné a přitažlivé podmínky financování a/nebo mzdové podmínky s přiměřeným a slušným sociálním zabezpečením (včetně nemocenských dávek a rodinných příspěvků, důchodového zabezpečení a dávek v nezaměstnanosti) v souladu s existujícími národními právními předpisy a s národními nebo oborovými kolektivními smlouvami. Vztahuje se to na výzkumné pracovníky na všech stupních povolání včetně výzkumných pracovníků na počátečních stupních, přiměřeně jejich právnímu postavení, výkonu a stupni kvalifikace a/nebo odpovědnosti.“

Dokument [Přístup České republiky k Doporučení Evropské komise o chartě a kodexu](#) (zdroj MŠMT) uvádí:

„Zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), Rady pro výzkum a vývoj a zástupci uživatelské a odborné veřejnosti: Akademie věd České republiky (AV ČR), Asociace výzkumných organizací (AVO), Česká konference rektorů (ČKR), Rada vysokých škol (RVŠ) a příslušných ústředních orgánů státní správy (Ministerstvo dopravy, Ministerstvo informatiky, Ministerstvo kultury, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra a Státní úřad jaderné bezpečnosti) projednali v první polovině roku 2006 v rámci odborné pracovní skupiny zřízené k implementaci

Knowledge
Research
Education
Conference
2017

Evropské charty pro výzkumné pracovníky a Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků Příklad České republiky k uvedenému Doporučení Evropské komise 2005/251/ES, které je uvedeno v plném znění v části IV předkládaného materiálu.

Zástupci výše uvedených institucí vyjadřují souhlas s Doporučením Evropské komise o Evropské chartě pro výzkumné pracovníky a o Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků s tím, že jejich implementace přispěje k vytvoření a posílení znalostní ekonomiky a udržitelného rozvoje České republiky. Zároveň, bude-li to potřeba, zapracují do svých koncepcí taková implementační opatření, specifická pro příslušný sektor, která budou v určitém prostředí konkrétním způsobem naplňovat obsah Charty a Kodexu, a doporučí organizacím, jimž jsou zřizovateli, aby zajistily relevantní realizaci těchto dokumentů v rámci své působnosti.

Ústřední orgány státní správy plní funkci zřizovatele institucí zabývajících se výzkumem a vývojem a Akademie věd České republiky jakožto zřizovatel svých pracovišť

stejně jako

Česká konference rektorů, Rada vysokých škol a Asociace výzkumných organizací

se zavazují k respektování a prosazování Evropské charty pro výzkumné pracovníky a Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků

Podle dokumentu, závazek implementace doporučení Charty a Kodexu byly výše uvedenými českými institucemi podpořeny a přijaty v roce 2006, k jejich implementaci, ve vztahu k doktorandům, se už ale žádná z nich nezabývala!

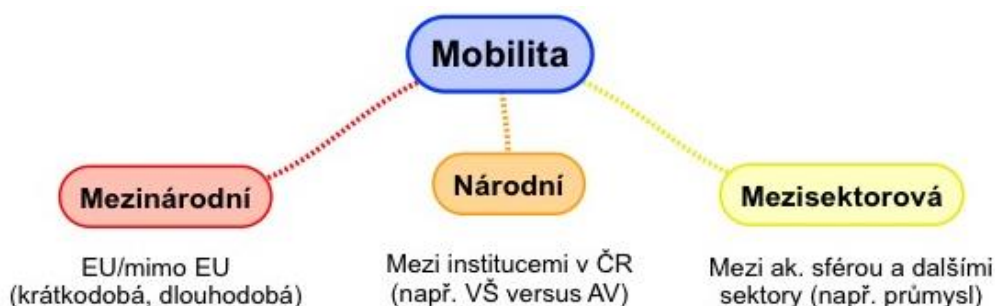
Dalším dokumentem doporučujícím, aby bylo k doktorandům přistupováno jako k začínajícím vědeckým pracovníkům, jsou např. [Salzburšské principy](#) (kapitola 4), které přijala již v roce 2005 Evropská univerzitní asociace (European University Association, EUA) sdružující v současnosti více než 850 univerzit ze 47 zemí. EURODOC doporučuje mimo jiné používat ve vztahu k doktorandům termín doctoral candidate, nikoli doctoral student.

“4. Doctoral candidates as early stage researchers: should be recognised as professionals with commensurate rights, who make a key contribution to the creation of new knowledge.

Doctoral stage should be recognized as the first part in a professional career. The profession of a researcher includes all stages of careers in different sectors. Doctoral candidates should be considered as early stage researchers and research partners and treated as professionals who make an important contribution to the creation of new knowledge. It was noted in the European Charter for Researchers: “Early stage researchers are professionals who are trained through research in the conception or creation of new knowledge, products, processes, methods and systems, and in the management of the projects concerned”. Doctoral candidates should preferably be engaged in all levels of governance at the university and participate in decision-making.

Mobilita doktorandů a mladých vědeckých pracovníků

Pro české doktorandy je typická nízká zahraniční, národní (mezi jednotlivými institucemi) i mezisektorová mobilita. Jen 29 % doktorandů absolvovalo předchozí stupně vzdělání na jiné instituci, než na které studují v doktorském programu. Pro doktorské studium v ČR je také typická nízká internacionalizace. V roce 2010-2013 studovalo v ČR v doktorských programech jen 15 % cizinců, z nichž polovina byla ze Slovenska. (Dvořáková, Smrčka 2013, [Technopolis Group 2011](#)).

Mezi překážky zahraniční mobility českých doktorandů patří nedostatečná jazyková vybavenost související s nízkou úrovní výuky angličtiny na předešlých úrovních studia a nedostatkem možností zlepšovat se v mluvené i psané angličtině během doktorského studia vzhledem k nízké internacionalizaci českého akademického prostředí. Další častou překážkou je absence podpory ze strany školitele. Český systém doktorského studia je charakteristický výraznou závislostí úspěšnosti studia doktoranda na školiteli. Pokud tedy školitel nevytváří doktorandovi příležitosti pro zahraniční mobilitu, výrazně tím omezuje pravděpodobnost výjezdu doktoranda na delší stáž, neboť jej v tomto směru nikdo nezastoupí. Překážku zahraniční mobilitu představuje také nízká informovanost doktorandů o možnostech financování výjezdů a často nedostatečná administrativní podpora od servisních oddělení školících pracovišť.

Některé možnosti financování mezinárodních mobilit

- [Erasmus+](#)
- [CEEPUS](#) (Central European Exchange Programme for University Studies) je střeoevropský výměnný univerzitní program zaměřený na regionální spolupráci v rámci sítí univerzit.
- [FreeMover](#) (Program financován z MŠMT pro studenty, kteří si sami domluví studijní pobyt na zahraniční vzdělávací instituci, mimo rámec jakéhokoliv výměnného programu a domácí fakulta s výjezdem souhlasí)
- [AKTION](#) (Česká republika – Rakousko)
- [IAESTE](#) (Výměnné projekty napříč celým světem)
- [Norské fondy](#) (Island, Lichtenštejnsko, Norsko)

Podklady vypracovaly za SK RVŠ a EURODOC Eva Hnátková, za ČAD, z.s. Kateřina Cidlinská.